

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Posebna številka stane 1 krono.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. — Nezaprta reklamacija se pošilja prostje. — Telefon št. 220.

Postilna v državi SNS pavšalirana.

Naročilna lista: Celo leto K 120,—, pol leta K 60,—, četrt leta K 30,—, izven Jugoslavije: Celo leto K 150,—. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upraviništvo sprejema naročilno, inserate in reklamacije. — Telefon št. 220.

24. številka.

Maribor, dne 2. marca 1921.

Letnik XIII.

Samouprava in njeni stroški.

Na socialističnem shodu pri Sv. Marjeti na Dravskem polju dne 20. februarja t. l. je poslanec Kopač iz Trebovlj govoril tudi zoper samoupravo Slovenije, češ, da bi bila v škodo ljudstva rekod: Če bi imeli samoupravo, bi imeli dvojne uradnike, doma in pa v Beogradu in bi torej morali plačevati dvojne uradnike one v Beogradu in pa domače. Tako bi imeli dvojne stroške, dvojno plačilo za iste zadeve. Ker nihče ne plačuje rad na dveh krajih iste stvari, bo marsikdo, ki ta ugovor zoper samoupravo sliši ali bere, mislil: ako nam samouprava prinese dvojno plačilo, dvojne stroške, potem je boljše, da je ni, potem imajo prav liberalci s samostojneži in socialisti, ki nočejo samouprave, ampak naj se rajše vso iz Beograda vlada. Ali je res, kar je poslanec Kopač trdil, ali bi res, ako dobimo samoupravo, imeli dvojne stroške, morali plačevati dvojne uradnike? Jaz se moram smešiti tej njegovi trditvi, ker ni resnična. Ali g. Kopač ne razume, kaj je samouprava, ali pa nalašč laže ljudem, da jih pridobi za liberalni centralizem, drugače ne bi kaj takega trdil.

Samouprava vendar zahteva, da se iste zadeve, ki se tičejo samo Slovenije, upravljajo, vodijo, odločujejo in izvršujejo doma v Sloveniji, in ne v Beogradu. Ker se bodo torej te reči samo doma upravljale, bodo za nje uradniki, vlada samo v Ljubljani, v Beogradu za te zadeve ne bo treba nobenih uradnikov, ker Beograda te reči ne bodo nič brigale, ne bodo imeli tam ž njimi nič opraviti. Torej ne bo dvojnih uradnikov in ne dvojnih stroškov. To je vendar vsakemu pametnemu človeku jasno. Če imam n. pr. doma mlin in si doma zmeljem zrnje, potem vendar ne bom mlinarja kje drugod plačeval, ki vendar drugim mlajše ne pa meni. Ali so samostojni in socialistični možgani tako neurejeni, da tega ne razumejo? Mi smo prepričani, da bo samouprava cenješe, hitreje in boljše vršila svojo nalogo kakor centralizem, in, kar je glavno, bo pod vplivom našega ljudstva, ker bodo daleč proč od našega ljudstva. Odlučevali bodo o slovenskih zadevah ljudje, ki se slovenskih krajev videli niso in ki nič ne bodo poznali naših razmer, kakor že dosedanja skušnja to dokazuje. Tem slabše se vlada, čim bolj se vse vlada iz Beograda, tem večja je nezadovoljnost ljudstva, čim bolj po krivdi liberalcev in samostojnežev se krati Sloveniji pravica samouprave. Če bi imeli samoupravo, bi ljudstvo imelo vpliv na vladanje, uprava bi se morala ozirati na ljudstvo, ki bi imelo po svojih poslancih v deželni zboru na vse in tudi na od ljudstva izvoljene predstojnike uradov naravnost vpliv in vrhovno nadzorstvo.

Skušnja v drugih državah kaže, da je centralizem dražji in bolj nereden, ko samouprava, zato ljudstvo povsod zahteva, da se država razdeli v samoupravne dele. Francoska n. pr. kdaj vladajo socialisti, je bila do sedaj najbolj centralistično urejena država. Zdaj pa hočejo tudi državo razdeliti v več delov, ki bodo imeli pravico samouprave, ker spoznavajo, da

Avstrofilistvo dr. Tavčarja in demokratov.

(Dopis iz Ljubljane.)

V uvodniku „Slov. Naroda“ št. 44 je g. župan Tavčar zopet zajahal konjička narodne užaljenosti radi proslulega svojega srebrnega roga. Tasi ljubljanske mestne občine k temu nikdo ni silil, je vendarle smatrala večinska stranka občinskega sveta za potrebno, da je mogla lezti med avstrijsko generaliteto. Kljub dejstvu, da g. župan sam priznava, da je duhovščina po cerkvah izvrševala le to, čemur je bila prisiljena, pa misli, da bi se naj bile ostale manjšinske politične stranke protivile gornjemu predlogu, zato da bi imeli liberalci veselo zadoščenje, ko bi opozicijo gnali pod vislice in na Suhi bajer.

Odgovornost za take sklepe pada na večino, ki je sprožila sua sponte vprašanja, proti katerim opozicija v kratkih razmerah nastopati ni mogla.

Isto je z mestnim vojnim četom. Mesto ga je postavilo in ako je bil z drugimi odličnjaki vabljen tudi knezsko, pač ni mogel izostati in če danes župan hinavsko obrača oči proti vojnim sirotam, češ, ker mi to očitate, ga samo še vprašamo: Kaj so imeli od njegovega šteta ranjenici ter vdove in sirote padlih vojakov?

Spomnimo g. župana tudi na to, kdo je bil tisti, ki je na račun ljubljanske občine podpisaval horendne svote avstrijskega vojnega posejila; njegova stranka v občinskem poseju je v tem oziru nadkrijevala celo nemško. Vprašamo ga dalje: Je-li bil pod pritiskom Suhega bajerja in vislice — pred katerimi ima očitno tak strah, da bi zatajil in napravil vse na svetu — tudi prisiljen, da je na eni izmed občinskih sej slovesno izjavil, da si šteje v čast in ponos, da nosijo vsi ljubljanski mestovi imena „prevzvišenih članov prejasne habsburške vladarske hiše.“ Takrat je le obžaloval, da enemu edinemu mostu še niso dali habsburškega imena. Najbrže je čakal g. župan kakega Karlovega veselega družinskega dogodka, da bi se ob tisti priliki mogel zopet „izkazati.“

Vprašamo dalje: Ali so bili liberalci tudi pod pritiskom Suhega bajerja prisiljeni, da so dajali imena trgov in cestam, ki nas s svojimi slepimi tablicami še danes opozarjajo na liberalno klečeplastvo, ko se vislice vojnega stanja še daleč ni bilo treba bati? Kake zasluge imajo za našo prestolico in za Slovence nadvojvoda Friderik, Evgen, cesar Jožef in cesar Franc Jožef ali cesarica Marija Terezija, katerim na čast so imenovali ulice, ceste, trge, razglede, mostove, ličeje, in jim postavljali mramorne spomenike? Prosluli svoji zvezi z Nemci so plačali liberalci svoj tribut tudi s tem, da so starodavni ljubljanski Novi trg prekrstili v Turjaški trg v večni spomin Anastazija Grina — Turjaškega, ki se je norčeval iz Slovencev in izjavil, da vso našo književnost odnese v mali culci.

Tudi SLS je delala ceste, gradila mostove, elektrarne, vodovode in porosne stavbe, a nikdar se ni ponizala do bizantinizma in oportunitizma liberalne stranke, ki je na krmilu dala ime tudi našemu deželnemu muzeju po laburškemu meljušniku.

Kar pa je dr. Susteršič med vojsko na svojo lastno pest zakrivil, je tudi že takoj med vojsko bridko plačal z izgubo strankine moči in zaupanja, cesar o liberalnih avstrijakantskih velmožih še do danes nismo čuli.

„Slovenski Narod“, ta vneta zagovornik čistega in nesebičnega jugoslovanstva, se morda še spominja svoje pisave iz začetka vojne, na kar sta morala tega narodnega leva pred par dnevi opozoriti tudi „Naprej“ in „Jugoslavija“; „Slovenec“ mu je svoj čas oživil spomin tudi glede konfisciranja „velozidajniškega“ članka „Zora“ iz leta 1914, mi bi ga pa povedli še za par let nazaj v čase, ko je „Slovenec“ za časa balkanskih vojsk tako vneto pisal o Srbih in Bolgarih ter o jugoslovanskem pokretu med mladino. Takrat je izšla v „Narodu“ otihojezna izjava, pisana v stilu enega liberalnih veljakov, da je treba vzeti dunajske jugoslovanske visokošolske sarjače med kolena ter jih nazvižgati z brezovko, da ne bodo škilili preko meje, te, kamor načelstvu liberalne stranke ni bilo ljubo (brez Suhega bajerja!).

Dr. Ivan Tavčar je ostal tudi še po vojski načelnik liberalne stranke, in je še danes njen zaveznik. Njegovo notorično oboževanje avstrijskega režima pa je ovekovečil tudi slikar (ki pa gotovo ni prišil SLS) med mnogobrojno množico ostalih slovenskih imeničnikov s tem, da ga je okinčal z ogromno črno-rumeno zastavo, ozirno pa s pamom. Slika mu ne bo neznana, saj je bila svoje dni tudi javno razstavljena. Hic Rhodus!

nerazdelano, liberalci hočejo dve vladi za slovenske kraje, mi eno. Dve vladi pa bi gotovo več uradnikov rabili ko ena. A glavno pa je nekaj drugega. Po liberalnem in samostojnem programu bi deželni vladi bili samo uradniški vladi, postavljena in odvisni od vlade v Beogradu, ter ne bi imeli pravice, neodvisno od Beograda vladati in odločevati v svojih opravilih, tudi ne bi imeli pravice (oblasti) dajati zakone, postave. Vse postavbe bi se delale v Beogradu, deželna vlada na Slovenskem bi samo imela nalogo v Beogradu sklenjene postavbe izvrševati. Mi pa zahtevamo eno vlado za Slovenijo, katero naj voli deželni zbor, ki mora imeti tudi pravico odločevati v vseh slovenskih zadevah v okviru splošnih zakonov ter o teh rečeh (n. pr. gospodarstvo, št. št. o itd.) sklepati tudi postavbe. To bi bila resnična samouprava. Ako se torej izvrši liberalni načrt „samouprave“, bo povsod odločevala v vseh, tudi samoslovenskih zadevah, večina v Beogradu, ki je srbska in hrvatska in ki za nas ne bo imela smisla in srca, mi Slovenci bi torej imeli pri rešitvi tudi samo slovenskih zadev le malo ali nič vpliva in moči, ker nas je komaj ena deselina. Če pa dobimo samoupravo, kakor jo zahteva naša stranka, pa bomo v svojih zadevah samostojni,

bomo o njih sami odločevali. Naj pa imajo tudi Srbi in Hrvati enako samoupravo kakor mi. Če bomo tako vsi trije bratje imeli vsak v svojih zadevah odločevati, ne bo prebira med nami, v miru se bomo lahko razvijali. Naj ljudstvo torej dobro premisli zakaž se gre, naj se ne da begati da ne bo prepozno spoznalo in bridko obžalovalo, če bi sedaj nasedlo samostojnim in socialističnim hujškarijam.

Ali — ali.

Beograd, 25. febr. 1921.

V čeških listih, ki stoje zelo blizu našim demokratom, čital sem te dni, da so v Jugoslaviji tiste stranke najbolj napredne, ki so razkričane kot najbolj reakcionarne. Da to svojo trditev dokažejo, so isti listi prinesli — med drugim — tudi vest, da so slovenski demokrati končno dosegli odveziti ženam voljno pravico. Za program teh „naprednih“ vladnih strank pa pravijo Čehi, da je samo za dekoracijo.

Taka sodba bratov Čehov vsakekor ni laskava za demokratsko-radikalno zvezo, toda je popolnoma točna. Manjkalo je samo še ugotoviti, kako znajo ti dve stranki teptati pravno popolnoma veljavne zakone in naredbe. Občinski volilni red za Slovenijo, ki je najmodernejši in najsvobodnejši volilni red v Evropi, je podpisal regent in celokupna tedanja vlada. Ta volilni red, ki daje tudi ženam volilno pravico, je bil pravilno in zakonito razglašen; sedaj pa pride vlada nasilne manjšine in brezobzirno po-tepta zakonsko naredbo. Ko je demokratska Davidovičeva vlada sklenila nepošteno relacijo 4:1 in ko je finančni minister Veljkovič na priporan način vzel iz našega ljudstva 20% kron, so se tedaj radikali v novi vladi, v odgovoru na energične nastope Jugoslovanskega kluba in dr. Korošca, izgovarjali, češ, da ne gre izpodkopavati avtoritete vlade s tem, da se udeležijo pravno pravilno in zakonito razglašena naredba.

Sedaj pa, ko gre za pravice Slovenije in za pravice možem enakopravnih žena, pa so radikali vrgli pod klop vso avtoriteto vlade. Kdor nosi na sebi žig verolomstva, ta naj se ne čudi, če mu pošten človek ne more več verjeti!

Tako je tudi sedaj pri delovanju ustavnega odbora. V lepih frazah so razvita najreakcionarnejša nasilja. Skozi ustavo, ki jo pripravljajo, se vleče rdeča nit hotenja zadrževati tok časa in njegov razvoj.

Za socialne in splošne gospodarsko-kmetijske zadeve vlada nima niti najmanj volje niti smisla. Zato se absolutno ne more razumeti in tudi srski zemljoradniki se kar čudijo, kako more stranka, ki sebe naziva kot „Slovensko samostojno kmetijsko stranko“ tako nesmiselno in naravnost vsiljivo hoteti v vlado, ki ji ničesar ne daje.

Da ne pride do razcepa v klubu, je Avramovič ugodil želji Vošnjaka in Puelja, ter je on sprožil, da se ustavno dovoli in v zakonit preganjanje duhovnikov zaradi cerkvenih pridaj. Mesar Puelj je že zavihal rokave, kako bo skalpiral slovensko duhovščino z indijanskim „tomahavkom“. In sedaj imajo ti liberalni „samostojneži“ še toliko ciničnega poguma, dajati nasvete v „Kmetijskem listu“ kot „bratčljivi“ vere!!!

Srbi so že spoznali te Vošnjakoviče, Pueljeviče, Urekoviče in kako se vsi ti nemškutarji od slučaja do slučaja imenujejo, in si že napravili svoje mnenje o njih ter jih izrabljajo samo še za intrige. Vendar pa se jim ne bo posrečilo prodati tudi srbske zemljoradnike sedanjim absolutnim in bankrotom, kakor so prodali slovensko ljudstvo.

na ostanke delavskega doma in tudi se te upepelila. Fašisti so napadli tudi ljudsko šolo srbske cerkvene občine ob kanalu. Tudi to zgradbo so uničili in razdejali. Policija in orožništvo vandalizma fašistov ni oviralo

Strokovne organizacije so proglasile radi ponovnega požiga delavskega doma stavko, katera pa se je izvajala le deloma vsled strahu pred fašistovskim terorjem.
Protiboljševiška pobuna

se vedno bolj širi. Sovjeti so proglasili obsodno stanje v Tausku, Vitebsku, Pskovu in Novgorodu. Rdečo garde komandirane proti upornikom, so se pridružil vstajem.

Straža stane za celo leto 120 K. za pol leta 60 K, za četrt leta 30 K, mesečno 12 K. V inozemstvo stane celoletno 150 K.

Mariborske podružnice S. P. D.

občni zbor

se vrši v soboto, dne 12. marca 1921
ob 7. uri zvečer v dvorani gostilne „Mariber“

s sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav načelnika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Poročilo markazijskega odseka. 6. Volitev novega odbora. 7. Služajnosti. — V slučaju nesklepnosti vrši se glasom pravilno uro kasneje občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih. — Ker je dnevni red jako važen, vabi k polnoštevilni udeležbi

ODEBOR.

Ure vsake vrste se sprejemajo v popravilo. Zaloga ur, zlatnice in srebrične. Kupujem srebrne kroge, dvekronske novce srebrne goldinarje itd. 119

JAN IGNACIJ, MARIBOR.
Grajski trg v Gradu (Burg). 2-10

Posestvo z žego ali mlinom v Dravski dolini se kupi za ceno 120 do 200.000 kron. Kupim tudi ves inventar. Ponudbe pod Boljša bodočnost. na upravnishvo lista. 1-2 127

Mlinar samec se sprejme za novo urejeni mlin na vodo z 3 tešaji in strojem za čiščenje griso. Plačilo po dogovoru. Ponudbe na Jvan Cernogoj, Pregrada, Hrvatsko. 1-2 128

Josip Brandl, graditelj orgel v Mariboru se priporoča za izdelavo prospektivnih orgelskih piščalk iz kositra in cinka, gradi nove orgle, jih popravlja in jih ubraro i glasbuje. 130

Ceno kupite moške hlače dobre kron 120—, 140—, 230—, moške spodnje hlače K 80— in 88—, srajce pisana ali bela K 120—, 145—, 170—, hlačevina 126 cm široka 1 m K 70— do 148—, plavotisk, lep, 1 m K 40—, 45—, 48—, oksford, dober 1 m K 40—, 46—, rujavo platno 1 m 34— do 40—, šifoni, fini 1 m K 42— do 50—, predpasniki za ženske K 58—, 66—, 72—, 85—, glavni robci, lepi a K 30—, 36—, 42—, konjske strange 1 par K 24—, 30—, 38—, 44—, uzde navadne in pletene K 15—, 17—, vrvi za perilo, zidarje, tesarje in seno; dežni gumi plašč, angleški kron 1120—, žamet rižast, črn, rujav in zelene barve za moške obleke 1 m K 130— do 145—, toaletno milo, žepna zrcala, britve, nože, trake za čevlje, cigaretna papirčke, vse vrste krtač, lasne igle, glavnike in raznega drugega blaga v zalogi

Alojzij Gnušek, Maribor,
Glavni trg št. 6, Slovenija. 65

JULIO MEINL D. D.

KAVA ČAJ KAKAO.

Središnjica: ZAGREB.

Podružnice:
ZAGREB, Duga ulica 6.
LJUBLJANA, Aleksandrova cesta 1.
MARIBOR, Gosposka ulica 7.
PEČUH, Kraljevska ulica 19.

Čevlje, dokolenice (gamaše), obleke, perilo, tržne torbice, pot. košare vrvi, ter razno galanterijsko blago kupite najceneje pri tvrdki

Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2.

RAZGLAS.

Gradbo nove okrajne ceste in sicer nadaljevanje Prevorje—Sv. Urban odda zaneshljivemu podjetniku okrajni odbor Kozje za enkrat okroglo 3 km. Pismene, vsa dela zapopadajoče ponudbe z napovedjo pavšalne svote naj se predlože do 1. aprila podpisanemu okrajnemu odboru. Ponudbi mora biti dodana izrecna izjava, da prizna ponudnik gradbene pogoje po vsej vsebini in da se jim brezpogojno ukloni. Razven tega je dodati kot vadij še 5 odstot. od zahtevane pavšalne svote v gotovini ali pa v pupilarno varnih vrednostnih papirjih. Okrajni odbor kozjanski si izrecno pridrži pravico, izbrati ponudnika ne glede na višino ponudbene cene, oziroma, če se mu vidi potrebno, razpisati novo ponudbeno razpravo. Načrti, proračun in stavbni pogoji so na ogled pri Martinu Vrečko v Žegru, pošta Planina, žel. postaja Št. Jurij ob juž. žel. ali Grobelno. Podjetniku se proti odškodnini posodi event. proda okrog 600 m poljske železnice z dvema vozovoma, 50 novih krampov in 80 novih lopat. 126 1—2 Okrajni odbor v Kozjem.

Kje se dobi usnje najceneje

1-2 **V novi trgovini z usnjem**

Vaclav Vošinek
v Mariboru, Koroška cesta št. 64
v lastni hiši.

Prvovrstno usnja in podplat. — Izdeluje in pripravlja za čevljarje in občinstvo, tudi z dežele, po nizki ceni in zelo solidno vse gornje dele čevljev. Sprejema tudi nar. čila po pošti. Zadovoljen sem z malim a poštenim dobičkom in zaslužkom. Priporoča se Vaclav Vošinek

VABILO NA SUBSKRIPCIO delnic „Splošne stavbene družbe D. D. MARIBOR“

Z ustanovitvijo naše narodne države je bila naša industrija in obrt odcepljena od velike gospodarske enote in stavljena pred nalogo nove gospodarske orientacije, da po možnosti osamosvoji našo državo od industrijalnih sosednih držav.

Pri mnogih industrijah se je pokazala potreba znatnih obrat-

nih sprememb in od racionalne izvršitve teh je odvisna delavna sposobnost dotičnega podjetja.

Zelo občutno se je pogrešala velika, vsem zahtevam moderne tehnike odgovarjajoča stavbena industrija in z interesiranimi krogi našega narodnega gospodarstva so se vsled tega odločili z udeležbo domač. kapitala ustanoviti veliko stavbeno podjetje pod tvrdko

„Splošna stavbena družba d. d. Maribor“

Za vodstvo tega podjetja so se že pridobili prvovrstni tehnični strokovnjaki, ki so zgradili največje tehnične stavbe v Evropi, med drugimi elektrarno v Fali.

Novoustanovljeno stavbeno podjetje razpolaga z delavnicami za zgradbe mostov in železnih konstrukcij, dalje s celo opremo za vodne zgradbe in dobi obratno silo iz Fale.

Ustanovna delniška glavnica znaša

K 20.000.000—

razdeljenih v 50.000 delnic po K 400— glasečih se na ime prisostitelja, od katerih so prevzele podpisane banke in ustanovitelji 42.500 komadov. Ostalih

7.500 delnic

se stavlja na javno subskripcijo po nastopnih pogojih:

1. Delnice se nudijo interesentom po K 520— tel quel s kuponom za leto 1921 in se morajo takoj pri podpisu polno vplačati.

2. Delnice se bodo izdajale v izvodih po 1, 5 in 25 delnic. Začasno se bodo izdajala potrdila o dodeljenih delnicah, ki se v približno 6 mesecih zamenjajo za delnice.

3. Rok za subskripcijo delnic se prične dne dne 1. marca in traja do všt. šeg. 20. marca 1921.

4. Kot podpisovalnice funzirajo:

Jadranska banka v Ljubljani, Mariboru, Celju, Zagrebu, Beogradu, Splitu in Sarajevu.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani, Celju, Mariboru, Ptuj in Splitu.

Zadružna gospodarska banka v Ljubljani.

Prva hrvatska štedionica v Zagrebu, Varaždinu, Karlovcu, Osijeku in Beogradu.

Zemaljska banka v Beogradu.

5. Upravni svet družbe si pridržuje pravico repartitije delnic v roku do dne 10. aprila 1921. Po tem roku se lahko dvigne vplačana protivrednost za nedodeljene delnice.

Ljubljana, dne 21. februarja 1921.

Jadranska banka Ljubljanska kreditna banka Zadružna gospodarska banka
Prva hrvatska štedionica Zemaljska banka, Beograd